

ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΤΗΣ 26^{ΗΣ} ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1968

Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ 28^{ΗΣ} ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1940

ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ Κ. ΕΡΡΙΚΟΥ ΣΚΑΣΣΗ

Ἦτο ἀσυνήθως ἤρεμος ὁ οὐρανὸς τῆς Ἀττικῆς τὴν 27^{ην} Ὀκτωβρίου τοῦ 1940.

Εἰς τοὺς γνωρίζοντας ἐπακριβῶς τὰ συμβαίνοντα εἰς τὸν χώρον τῆς διπλωματίας καὶ ἔχοντας σαφεῇ συνείδησιν τῆς διεθνοῦς καταστάσεως ἀπετέλει ἡ ἡρεμία αὕτη, *prodigium*, πλήρες σημασίας φαινόμενον.

Θὰ ἔλεγέ τις ὅτι ἡ φύσις ἀδρανεῖ, ὅταν πρόκειται νὰ ἐπέλθουν καὶ νὰ ἐκδηλωθοῦν μεγάλα φαινόμενα τῆς ἱστορίας.

Ἀλλὰ καὶ ἡ συνήθης, ἡ καθ' ἡμέραν ζωὴ, ἀκολουθεῖ ἰδιαιτέρως κανονικὸν ρυθμόν, ὅταν πρόκειται νὰ λάβουν χώραν μοναδικὰ ἱστορικὰ φαινόμενα.

Δύο μῆνας πρὸ τῆς 28^{ης} Ὀκτωβρίου 1940 ὁ Ἕλλην πρεσβευτὴς ἐν Βερολίνῳ ἐλάμβανε διαβεβαίωσιν τῆς γερμανικῆς κυβερνήσεως, ὅτι ἡ Γερμανία, ὁ Χίτλερ, «οὐδέποτε θὰ ἐπέτρεπε τὴν κατὰ τῆς Ἑλλάδος ἰταλικὴν ἐπίθεσιν, συνίστα δὲ ὅπως καὶ οὐδὲν στρατιωτικὸν μέτρον ληφθῇ ἐκ μέρους ἡμῶν δυνάμενον νὰ θεωρηθῇ ὡς πρόκλησις»¹. Καὶ τὴν Παρασκευὴν 25 Ὀκτωβρίου 1940, ὁ Ἰωάννης Μεταξᾶς ἀνεκοίνωνεν εἰς τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον ὅτι εἶχε λάβει πρόσκλησιν τοῦ

1. Π. Πιπινέλη, Ἱστορία τῆς Ἐξωτερικῆς Πολιτικῆς τῆς Ἑλλάδος 1923 - 1941, σ. 328.

Ἰταλοῦ πρεσβευτοῦ Γκράτσι διὰ δεῖπνον εἰς τὴν Ἰταλικὴν Πρεσβείαν διὰ τὸ Σάββατον, τὴν 26^{ην} Ὀκτωβρίου¹.

Καὶ ἰδοὺ· εἰς τὰς 3 μετὰ τὰ μεσάνυκτα τῆς 27^{ης} πρὸς τὴν 28^{ην} Ὀκτωβρίου τοῦ 1940 ἡ θύελλα ἐκρήγνυται· Τὸν κοιμώμενον πρωθυπουργὸν εἰς τὴν ἐν Κηφισίᾳ κατοικίαν του ἐγείρει τηλεφώνημα ὅτι δῆθεν ὁ Γάλλος πρεσβευτὴς ᾔθελε νὰ τὸν συναντήσῃ ἀμέσως.

Καὶ μετ' ὀλίγον κρούει τὴν θύραν τοῦ Πρωθυπουργοῦ ὅχι ὁ πρεσβευτὴς τῆς Γαλλίας, ἀλλ' ὁ πρεσβευτὴς τῆς Ἰταλίας. Ἐπιδίδει ὁ Γκράτσι εἰς τὸν Ἰωάννην Μεταξᾶν τελεσίγραφον, διὰ τοῦ ὁποίου ἐξήτει ἡ ἰταλικὴ κυβέρνησις ἀπὸ τὴν ἐλληνικὴν «τὸ δικαίωμα νὰ καταλάβῃ διὰ τῶν ἐνόπλων αὐτῆς δυνάμεων... ὠρισμένα στρατηγικὰ σημεῖα τοῦ ἐλληνικοῦ ἐδάφους».

Ἔτασσε τὸ τελεσίγραφον προθεσμίαν τριῶν ὥρῶν καὶ κατέληγε μὲ τὴν ἀπειλήν, ὅτι «ἐὰν τὰ ἰταλικά στρατεύματα ᾔθελον συναντήσῃ ἀντίστασιν, ἡ ἀντίστασις αὕτη θὰ καμφοθῇ διὰ τῶν ὅπλων»².

Μόλις ἀνέγνωσεν ὁ Ἰω. Μεταξᾶς τὸ τελεσίγραφον, ἐκοίταξε τὸν Γκράτσι εἰς τὰ μάτια καὶ εἶπε·

«*Donc, Monsieur, c'est la guerre*»³.

Εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Ἑλλήνος πρωθυπουργοῦ ἐσφυρηλατήθη ἀμέσως ἐπιγραμματικὴ ἡ ἀπάντησις. Ἀνῆλθεν ἀπὸ τὰ βάθη τῆς ψυχῆς του τὸ πνεῦμα τῆς ἱστορίας τοῦ ἔθνους ἡμῶν. Ἦτο τὸ αὐτὸ πνεῦμα, τὸ ὁποῖον ἐσφυρηλάτησε τὴν ἀπάντησιν τοῦ Σπαρτιάτου Διηνέκους εἰς τὰς Θερμοπύλας πρὸς τινὰ Τραχίνιον, ὅταν οὗτος ἐπληροφόρει ἐκεῖνον ὅτι τὰ βέλη τῶν Περσῶν ἕνεκα τοῦ πλήθους των θὰ ἐκάλυπτον τὸν ἥλιον, τὴν ἀπάντησιν· ὑπὸ σκιὰν πολεμήσομεν «εἰ ὑπὸ σκιῇ ἔσοιτο πρὸς αὐτοὺς ἡ μάχη».

Ὁ Σπαρτιάτης, ὁ Ἑλληνας, ὅστις ἔδωκε τὴν ἀπάντησιν ταύτην, ἐγνώριζεν ὅτι οἱ Ἑλληνες εἰς τὰς Θερμοπύλας ἐπρόκειτο νὰ ἀμυνθῶ-

1. Ἰω. Μεταξᾶ, τὸ προσωπικὸν ἡμερολόγιον, τόμ. Α', 1960, σ. 744.

2. Ἰω. Μεταξᾶ, ἔ. ἀ. σ. 746.

3. Ἰω. Μεταξᾶ, ἔ. ἀ. σ. 747.

σιν ἐναντίον ἀσυγκρίτως πολυαριθμοτέρου ἐχθροῦ, ἐπιδρομέως, καὶ ὁ Ἕλληνας, ὅστις εἶπε τὸ ΟΧΙ εἰς τὸν Ἰταλὸν πρεσβευτὴν Γκράτσι, ἐγνώριζεν ὅτι τὸ ἔλεγε εἰς τὸν ἀντιπρόσωπον τοῦ διὰ τῶν τελειοτάτων ὅπλων ἐξωπλισμένου στρατοῦ τῆς χώρας τῶν πεντήκοντα ἑκατομμυρίων, χώρας συμμάχου τοῦ ἰσχυροτέρου στρατοῦ τοῦ κόσμου, τῆς Γερμανίας τῶν ὀγδοήκοντα ἑκατομμυρίων.

Καὶ ὁ ὀπλίτης Σπαρτιάτης, ὁ ἄνθρωπος τοῦ λαοῦ, ὁ ἐλληνικὸς λαὸς δὲν ἐδίστασε νὰ δώσῃ τὴν ἀπάντησίν του ἀμέσως· καὶ ἡ Αὐτοῦ ἐξοχότης, ὁ πρῶτος ὑπεύθυνος ἄνθρωπος τῆς χώρας, εἶπεν ἀμέσως, ἄνευ ἐνδοιασμοῦ, ἀδιστακτως, χωρὶς νὰ ζητήσῃ προθεσμίαν, ὅπερ ἴσως θὰ ἐπέβαλλεν ἡ θέσις του καὶ ἡ εὐθύνη του, εἶπεν ἀμέσως ΟΧΙ.

Μετὰ δύο περίπου ὥρας ἀπὸ τῆς ἐπιδόσεως τοῦ τελεσιγράφου, συνελθόντος τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, τὴν 4^{ην} πρωῒνῃν, εἶχον ἤδη δοθῇ αἱ διαταγαὶ κινητοποιήσεως τοῦ στρατοῦ ἡμῶν καὶ εἶχεν ἐκδοθῇ τὸ ἱστορικὸν διάγγελμα πρὸς τὸν λαόν, τὸ ὁποῖον κατέληγε μὲ τὸν Αἰσχύλειον παιᾶνα τῆς Σαλαμῖνος :

ὦ παῖδες Ἑλλήνων, ἴτε,
ἐλευθεροῦτε πατρίδ', ἐλευθεροῦτε δὲ
παῖδας, γυναῖκας, θεῶν τε πατρώων ἕδη,
θήκας τε προγόνων· νῦν ὑπὲρ πάντων ἀγών¹.

Ἡ ὑπαρξίς, Κυρίαι καὶ Κύριοι, τῆς συνεχείας τοῦ μεγάλου καὶ τοῦ ὑψηλοῦ εἰς τὸ πνεῦμα ἡμῶν τῶν Ἑλλήνων εἶναι τὸ σπάνιον καὶ μαργευτικὸν ἐν προκειμένῳ φαινόμενον.

Τὴν 5^{ην} καὶ 30^{ήν} πρωῒνῃν τῆς 28^{ης} Ὀκτωβρίου ἡμίσειαν ὥραν πρὸ τῆς ἐκπνοῆς τῆς ταχθείσης ὑπὸ τοῦ Ἰταλοῦ πρεσβευτοῦ προθεσμίας πρὸς ἀποδοχὴν τῶν ἀξιώσεων τῆς Ἰταλίας ἐξεδηλοῦτο ἡ ἰταλικὴ ἐπίθεσις καὶ εἰσβολὴ εἰς τὴν Πίνδον καὶ εἰς τὴν Ἥπειρον ἀπὸ τοῦ Γράμμου μέχρι τοῦ Ἰονίου πελάγους.

1. Αἰσχύλου Πέρσαι 402 - 405.

Συγχρόνως ἡ ἰταλικὴ ἀεροπορία ἐξεδήλωνε σφοδρὰν δραῖσιν καὶ κατὰ τῶν στρατευμάτων μας τοῦ μετώπου καὶ κατὰ τῶν εἰς τὰ μετόπισθεν κέντρων ἐπιστρατεύσεως, συγκοινωνιακῶν κόμβων, βάσεων ἀεροπορικῶν καὶ ἄλλων σπουδαίων διὰ τὴν ζωὴν τοῦ Ἑθνους καὶ τὴν ἰκανότητά του πρὸς πολεμικὴν δραῖσιν σημείων¹.

Τὴν ἰταλικὴν ἐπίθεσιν τῆς 28^{ης} Ὀκτωβρίου 1940 ἐδέχθη ἡ χώρα ἡμῶν οὕσα σχεδὸν ἀνεπιστράτευτος. Ἐκτὸς δύο μεραρχιῶν, γράφει ὁ ἀείμνηστος στρατάρχης Ἀλέξ. Παπάγος², δύο ταξιαρχιῶν πεζικοῦ καὶ τινων ταγμάτων καὶ πυροβολαρχιῶν..., ἅπας ὁ λοιπὸς ἐλληνικὸς στρατὸς εὗρίσκετο ἐν πλήρει καταστάσει εἰρήνης... Ἐν τούτοις παρὰ τὴν ἀσθενῆ προκάλυψιν τῶν συνόρων ἡμῶν, παρὰ τὴν δυσαναλογίαν τῶν ἐκατέρωθεν κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας ἐμπλακείσων δυνάμεων, ὁ ἐχθρὸς δὲν κατώρθωσε νὰ ἐπιτύχῃ οὐσιαστικὰ ἀποτελέσματα... Ἦδη ἀπὸ τῶν πρώτων ἡμερῶν τοῦ Νοεμβρίου αἱ ἰταλικαὶ ἐπιθέσεις ἤρχισαν νὰ συντρίβωνται, ἡ δὲ πρὸς ἀποκοπὴν τῶν συγκοινωνιῶν τῆς Ἡπείρου μὲ τὴν Θεσσαλίαν διὰ Πίνδου ὑπερκεραστικὴ ἐνέργεια τοῦ ἐχθροῦ ἀνεκὸπῃ καὶ ἐματαιώθη ὀριστικῶς τὸ ὅλον ἐπιθετικὸν κατὰ τῆς Ἑλλάδος σχέδιον τῆς ἰταλικῆς στρατιωτικῆς Διοικήσεως³.

Παρὰ τὴν συντριπτικὴν ὑπεροχὴν εἰς ἀριθμὸν, ὅπλα, ἀεροπορίαν καὶ ἄλλα μέσα τοῦ ἰταλικοῦ στρατοῦ καὶ παρὰ τὴν (ἀντιθέτως πρὸς τὸ συνήθως νομιζόμενον) πείσμονα ἀντίστασιν αὐτοῦ, ὁ ἐλληνικὸς στρατὸς τὸν ἐξεδίωξε διὰ μεγαλειωδῶν εἰς ἡρωϊσμόν, αὐτοθυσίαν καὶ εὐφυΐαν ἀντεπιθέσεων, τὸν ἐξεδίωξεν ἐκ τοῦ ἐλληνικοῦ ἐδάφους, ἐπενεγκῶν εἰς αὐτὸν θανάσιμα πλήγματα, καὶ τὸν ἔρριψε μὲ σημαντικωτάτας ἀπωλείας βαθέως ἐντὸς τοῦ ἀλβανικοῦ ἐδάφους.

Καὶ τέλος ἐκέρδισε τὴν μεγάλην 16ήμερον μάχην τοῦ Μαρτίου τοῦ 1941, θραύσας τὴν ἀπὸ μακροῦ παρασκευασθεῖσαν καὶ δι' ἰσχυροτάτων μέσων ἐκτελεσθεῖσαν μεγάλην ἐπίθεσιν τοῦ ἐχθροῦ, τὴν ὁποίαν

1. Ἀλέξ. Παπάγου, Ὁ πόλεμος τῆς Ἑλλάδος 1940 - 1941 σ. 217.

2. Ἀλέξ. Παπάγου, ἔ. ἀ. σ. 317.

3. Ἀλέξ. Παπάγου, ἔ. ἀ. σ. 317.

ἀνέλαβεν ἡ ἰταλικὴ Διοίκησις, παρουσία τοῦ ἰδίου Μουσσολίνι, ἵνα διὰ λόγους γοήτρου ἐπιτύχῃ νίκην τινὰ κατὰ τοῦ ἡμετέρου στρατοῦ πρὸ τῆς ἐπικειμένης γερμανικῆς ἐπιθέσεως.

Κατὰ τὴν 16ῃμερον ταύτην μάχην ὁ ἐχθρὸς δὲν ἠδυνήθη οὐδὲ σπιθαμὴν νὰ ἀφαιρέσῃ ἐκ τῶν ὑπὸ τῶν ἐλληνικῶν δυνάμεων κατεχομένων ἐδαφῶν.

Καὶ ὁ Ἰταλὸς δικτάτωρ ἐπέστρεψε κρυφίως εἰς τὴν Ἰταλίαν ἠναγκασμένος πλέον νὰ ἀναμένη τὴν λύσιν τοῦ ἀδιεξόδου, εἰς τὸ ὅποιον εἶχε περιέλθει καὶ ἐν ταύτῳ περιαγάγει τὴν Ἰταλίαν, ἐκ τῆς ἐπεμβάσεως τῆς συμμάχου του Γερμανίας¹.

Μόνον ὅταν ἐπενέβησαν οἱ Γερμανοὶ κηρύξαντες τὸν πόλεμον κατὰ τῆς Ἑλλάδος τὴν 6^{ην} Ἀπριλίου 1941, μόνον ὅταν προσετέθησαν εἰς τὰ 50 ἑκατομμύρια τῶν Ἰταλῶν τὰ 80 τῶν Γερμανῶν, ἐγονάτισεν ἡ Πατρις ἡμῶν τῶν ὀκτὼ ἑκατομμυρίων.

Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν κατάπausιν τῶν ἐχθροπραξιῶν εἰς τὴν ἡπειρωτικὴν Ἑλλάδα ἡ μεγαλόνησος Κρήτη ἀπέδειξεν ὅτι ἡδύνατο νὰ ἀμφισβητηθῇ τὸ δόγμα περὶ τῆς ἀποτελεσματικότητος τῆς κεραυνοβόλου ἐπιθέσεως.

Ἡ κεραυνοβόλος ἐπίθεσις ἐναντίον τῆς Κρήτης τὸν Ἰούνιον τοῦ 1941, ἡ ὁποία ὑπελογίζετο ὑπὸ τῶν ἐπιδρομέων ὅτι θὰ εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ἐντὸς ὀλίγων ὥρων κατάληψιν καὶ ὑποταγὴν τῆς νήσου, ἠναγκάσθη νὰ μεταβληθῇ εἰς μάχην δεκατεσσάρων ὁλοκλήρων ἡμερῶν.

Τὰ ἀλλεπάλληλα κύματα τῶν ἐπιτιθεμένων ἐπιλέκτων ἀλεξιπτωτιστῶν τῆς Γερμανίας, ὑποστηριζόμενα ὑπὸ ἀνηλεοῦς βομβαρδισμοῦ, ἀνεχαίτιζεν ὁ λαὸς τῆς νήσου χρησιμοποιοῦν πρωτόγονα ὅπλα καὶ μεταβάλλων εἰς ὅπλα τὰ γεωργικὰ του ἐργαλεῖα.

Ἀσύλληπτον εἶναι τὸ μεγαλεῖον τοῦ ἀνίσου τούτου ἀγῶνος!

Ἀλλ' ἡ ἥττα αὕτη, ἂν εἶναι δυνατόν νὰ ὀνομασθῇ ἥττα, παρὰ τὴν

1. Ἀλεξ. Παπάγου, ἔ. ἀ. σ. 317 κ. ε.

τραγωδίαν τῆς κατοχῆς, τὴν ὁποίαν ἔζησε τὸ ἔθνος ἡμῶν, ἀποτελεῖ ἓνα περιπτωσιακὸν περιστατικόν, τὸ ὁποῖον οὐδόλως μειώνει τὴν μεγαλειώδη σημασίαν τῆς θέσεως, τὴν ὁποίαν εἶχε λάβει τὸ ἔθνος ἡμῶν τὴν 28^{ην} Ὀκτωβρίου τοῦ 1940. Τὸ ἔθνος ἡμῶν ἐξηκολούθησε μαχόμενον ἐν τῷ ἐσωτερικῷ διὰ τῆς (παρὰ τὰ ἐνδεχομένως μοιραῖα καὶ πολλὰ σφάλματά της) σπανίας καὶ μεγαλειώδους ἐθνικῆς ἀντιστάσεως.

Ἡ ἐντὸς τῆς Ἑλλάδος ἀντίστασις τοῦ ἔθνους ἐναντίον τῶν κατακτητῶν ἐματαίωσεν ὅλας τὰς προσπάθειάς τούτων νὰ παρασύρουν σημαντικὸν ἀριθμὸν Ἑλλήνων μὲ τὸ μέρος των, νὰ παρασύρουν τὰς ἑλληνικὰς ἐργατικὰς χεῖρας νὰ τεθοῦν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν βιομηχανιῶν αὐτῶν, νὰ παρασύρουν Ἑλληνας νὰ πολεμήσουν παρὰ τὸ πλευρόν των καὶ νὰ δείξουν εἰς τὸν κόσμον ὅτι τὸ ἑλληνικὸν πνεῦμα γίνεται σύμμαχος εἰς τοὺς σκοποὺς αὐτῶν πρὸς δημιουργίαν τῆς Νέας Τάξεως, τὴν ὁποίαν ἐκήρυττεν ὁ ἰταλικὸς φασισμὸς καὶ ὁ γερμανικὸς ἐθνικοσοσιαλισμός.

Ἐπεισε τοὺς συμμάχους ἡ μεγαλειώδης ἐθνικὴ ἀντίστασις τῶν Ἑλλήνων νὰ λύσουν τὸν ἀποκλεισμόν τῆς Ἑλλάδος καὶ διὰ τούτου νὰ ἐκλείψῃ κατὰ σημαντικὸν μέρος ὁ ἐκ τῶν στερήσεων ἐπικείμενος ἀφαισμός τοῦ ἔθνους ἡμῶν.

Ἡ τόλμη, ἡ παράτολμος τόλμη τῆς ἐθνικῆς ἀντιστάσεως ἀπεδείχθη σωτηρία καὶ ἐκ περιπτώσεως, ὅπως ἡ λευκὴ ἀπεργία τῶν Ἀθηνῶν κατὰ τὸν Ἰούλιον τοῦ 1943 ἐναντίον τῶν συμφωνιῶν μεταξὺ Βουλγάρων καὶ Γερμανῶν, αἵτινες παρεχώρουν τμήματα τῆς χώρας ἡμῶν εἰς τοὺς Βουλγάρους.

Μὲ βαθεῖαν συγκίνησιν ἐνθυμοῦμαι ὅτι ἔκλεια τὸ Πανεπιστήμιον ὡς πρῶταρις, διὰ νὰ συμμετάσχη καὶ τοῦτο εἰς τὴν λευκὴν ἀπεργίαν.

Ἀπετέλεσεν ἡ ἐθνικὴ ἡμῶν ἀντίστασις καὶ διὰ τῶν ὀργανωθεισῶν μονάδων τοῦ ἀνταρτικοῦ στρατοῦ ἀληθῆ ἐφιάλτην, συνεχῶς παρενοχλοῦντα καὶ καταφέροντα πλήγματα πολύτιμα διὰ τὴν ἔκβασιν τοῦ πολέμου ὑπὲρ τοῦ ἐλευθέρου κόσμου.

Ἐκτὸς δὲ τῆς Ἑλλάδος ἐξηκολούθησε τὸ ἔθνος ἡμῶν νὰ μάχεται διὰ τῆς συμμετοχῆς τοῦ ἐλευθέρου στρατοῦ ἡμῶν, συχνάκις δὲ ἀποφασιστικῆς συμμετοχῆς εἰς τὸν συμμαχικὸν ἀγῶνα ἐναντίον τοῦ Ἕξονος.

Ὁ ἰταλικὸς φασισμὸς καὶ ὁ γερμανικὸς ναζισμὸς εἶχον καταλάβει ὁλόκληρον σχεδὸν τὴν Εὐρώπην ἄνευ σοβαρῶν μαχῶν καὶ σπουδαίας ἀντιστάσεως. Εἶχον ἐνσπείρει εἰς τοὺς λαοὺς τὸν πανικόν. Καὶ ὁ κόσμος, ὁ ἀντίθετος πρὸς τὸν Ἕξονα, εὕρίσκετο ἐν πλήρει καταπτώσει.

Διὰ τῆς θέσεως, τὴν ὁποίαν ἔλαβε τὸ ἔθνος ἡμῶν τὴν 28^{ην} Ὀκτωβρίου 1940, καὶ τῶν ἐπιτυχιῶν ἡμῶν, αἵτινες ἐν συνεχείᾳ ἐπηκολούθησαν, ὁ κόσμος μαρτάνει διὰ πρώτην φορὰν ὅτι αἱ στρατιαὶ τοῦ Ἕξονος εἶναι δυνατόν νὰ νικηθοῦν, νὰ νικηθοῦν ὑπὸ δυνάμεων ἀπὸ ἀπόψεως ἀριθμοῦ καὶ μέσων ἀσυγκρίτως κατωτέρων.

Ἀνίκανος ἡ ἀνθρωπότης νὰ ἐξηγήσῃ τὰς ἐλληνικὰς ἐπιτυχίας εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἐναντίον τῶν σιδηροφράκτων στρατιῶν τοῦ ἰταλικοῦ φασισμού, τὰς μεταφέρει εἰς τὴν σφαῖραν τοῦ θαύματος. Δημιουργεῖται νέος ὅρος: «τὸ θαῦμα τῆς Ἀλβανίας».

Αἱ ἐλληνικαὶ ἐπιτυχίαι ἀναγνωρίζονται καὶ ἐξαίρονται ὥς σταθμὸς καὶ καμπὴ εἰς τὴν ἐξέλιξιν τοῦ πολέμου.

Ἑκατομμύρια ἀνθρώπων ἀναπνέουν ἐκ τῶν ἐπιτυχιῶν ἡμῶν, ἐλπίζουν καὶ ταχέως ἀποφασίζουν νὰ μιμηθοῦν τὸ παράδειγμα τῆς Ἑλλάδος. Ἰδοὺ ἡ κοσμοϊστορικὴ σημασία καὶ συνέπεια διὰ τὴν ἀνθρωπότητα τῆς 28^{ης} Ὀκτωβρίου τοῦ 1940.

Ἀλλ' αὐτὴ ἡ σημασία, σωτηρία διὰ τὴν τύχην τῶν ἐλευθεριῶν τῆς ἀνθρωπότητος, εἶναι ἱστορική. Ἕχει ἀκόμη ὑψηλοτέραν σημασίαν ἡ 28^η Ὀκτωβρίου 1940.

Τὸ πνεῦμα, Κυρίαὶ καὶ Κύριοι, ἐνίκησε καὶ πάλιν τὴν ὕλην. Τὰ ἀγνὰ ἰδεώδη τῶν ἐλευθέρων ἀνθρώπων ἀπεδείχθησαν διὰ μίαν ἀκόμη φορὰν ἰσχυρότερα τῆς πανόπλου καὶ φαινομενικῶς ἀκαταμαχῆτου βίας.

Ἡ πάνοπλος βία τὸ ὠμολόγησε διὰ τοῦ στόματος τῶν ἐκπροσώπων της, τοῦ Μουσσολίνι καὶ τοῦ Χίτλερ.

Ὁ μὲν πρῶτος εἰς τὸν λόγον του τῆς 10^{ης} Ἰουνίου 1941 ἐπὶ τῇ πρώτῃ ἐπετείῳ τῆς εἰσόδου τῆς Ἰταλίας εἰς τὸν πόλεμον παρεδέχθη: «Ἡ ἐλληνικὴ περίπτωσις ἀποδεικνύει ὅτι ἡ κρίσις περὶ τῶν στρατευμάτων δὲν εἶναι ἀκλόνητος καὶ ὅτι αἱ ἐκπλήξεις, ἐὰν δὲν εἶναι συχναί, εἶναι ἐν τούτοις δυναταί».

Ὁ δὲ Χίτλερ ὁμιλῶν τὴν 4^{ην} Μαΐου 1941 ἐπὶ τῇ λήξει τῆς βαλκανικῆς ἐκστρατείας ἐτόνισε: «Χάριν τῆς ἱστορικῆς ὁμως δικαιοσύνης εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ διαπιστώσω, ὅτι ἐκ τῶν ἀντιπάλων, οἵτινες μᾶς ἀντεμετώπισαν, ὁ Ἕλλην στρατιώτης ἐπολέμησεν ἐξ ἴσου μὲ παράτολμον θάρρος καὶ ὑψίστην περιφρόνησιν πρὸς τὸν θάνατον».

Ἐνθυμίζει, Κυρίαί καὶ Κύριοι, ὁ χαρακτηρισμὸς οὗτος τῶν Ἑλλήνων ὑπὸ τοῦ Χίτλερ τὸ χωρίον τοῦ Ἡροδότου (7,223) περὶ τῶν ἐν Θερμοπύλαις μαχομένων μετὰ τὴν προδοσίαν τοῦ Ἐφιάλτου: «ἄτε γὰρ ἐπιστάμενοι τὸν μέλλοντά σφι ἔσεσθαι θάνατον ἐκ τῶν περιόντων τὸ ὄρος, ἀπεδείκνυντο ῥώμης ὅσον εἶχον μέγιστον ἐς τοὺς βαρβάρους, παραχρεώμενοί τε καὶ ἀτέοντες», δηλ. περιφρονοῦντες τὸν θάνατον καὶ ἀδιαφοροῦντες διὰ τὴν ζωὴν των.

Ἡ 28^η Ὀκτωβρίου ἀνενέωσε τὸν σεβασμὸν πρὸς τὴν πρώτην κοιτίδα τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πνεύματος, πρὸς τὴν Ἑλλάδα: Τὸ διετύπωσεν οὐχὶ ἄλλος, ἀλλ' ὁ Στάλιν: Εἰς τὴν Ρουμανίαν καὶ τὴν Βουλγαρίαν, εἶπεν ἐννοῶν τοὺς συμμάχους, θὰ εἰσέλθωμεν ὡς ἐκδικηταί, εἰς τὴν Ἑλλάδα θὰ μεταβῶμεν ὡς προσκυνηταί.

Τὸν σεβασμὸν τοῦτον πρὸς τὴν ὑπεροχὴν τοῦ πνεύματος ἔναντι τῆς ὕλης ἀνενέωσεν ἡ 28^η Ὀκτωβρίου 1940 εἰς ὁλόκληρον τὴν ἀνθρωπότητα. Ἐσυνειδητοποίησε κατὰ ἓνα σχεδὸν ἀνεπανάληπτον τρόπον ὅτι ἡ βούλησις τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν ἀξιοπρέπειαν εἶναι ἀδάμαστος καὶ ἀμάχητος.

Μετέφερε, Κυρίαί καὶ Κύριοι, ἡ 28^η Ὀκτωβρίου τοῦ 1940 τὸ συγκεκριμένον εἰς τὴν σφαῖραν τῶν ἰδεῶν, ἐταύτισε τὴν ἀνωτάτην

ιδέαν πρὸς τὸ συγκεκριμένον. Τὸ διετύπωσεν ὁ Τσῳρτσιλ εἰς τὴν γλῶσσαν τῆς πολιτικῆς : «Μέχρι τώρα ἐνομίζομεν ὅτι οἱ Ἕλληνες πολεμοῦν ὡς ἥρωες. Ἀπὸ τώρα πρέπει νὰ λέγωμεν : οἱ ἥρωες πολεμοῦν ὡς Ἕλληνες».

Ἴδου διατί, Κυρίαι καὶ Κύριοι, ἡ 28^η Ὀκτωβρίου 1940 εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ ἔθνους καὶ τοῦ κόσμου ὀλοκλήρου καὶ εἰς τὸν κόσμον τῶν ἰδεῶν, διὰ νὰ μεταχειρισθῶ τὴν φράσιν τοῦ ποιητοῦ, «σὰν ἄστρου μεσουράνημα κρατιέται».
